

3ο Γενικό Λύκειο Κομοτηνής, Σχολικό έτος 2013-2014

Τάξη Β, 1^ο τετράμηνο

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

3^ο Γενικό Λύκειο Κομοτηνής, Σχολικό έτος 2013-2014

Τάξη Β, 1^ο Τετράμηνο

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Δικαιώματα των Γυναικών- Ισότητα των Φύλων: Ανισότητες που επιμένουν»

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Οικονόμου Μαρίνα (ΠΕ13) Νομικός

Ομάδες Εργασίας – Επιμέρους θέματα

1) Αντέμ Οζγκέ, Ζιγνέλη Μαρίνα, Καβάζη Δήμητρα, Μάμουλου Σταματίνα, Μαρινίδου Κυριακή- Στυλιανή, Τουτουντζιάν Φωτεινή :

«Η θέση της γυναίκα στην αγορά εργασίας: ανισότητες που επιμένουν»

2) Καλτσά Αναστασία, Λουκά Σταυρούλα –Αικατερίνη, Μεριτσιδου Γεωργία, Μιχαηλίδου Ζαχαρένια, Μιχάλογλου Σταυρούλα, Μυριδιάδου Μαριάνθη:

«Η βία κατά των γυναικών και ιδίως η ενδοοικογενειακή βία»

3) Αγιατζίδου Ειρήνη, Αλατζίδου Δέσποινα, Ευσταθοπούλου Μαρία, Πανέρη Γεωργία, Παυλακάκη Λαμπρινή, Πήλιου Χαρά-Μαρία :

«Σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας» - Ερωτηματολόγιο για τις στερεοτυπικές αντιλήψεις με βάση το φύλο

Στόχοι ερευνητικής εργασίας

- Να ενημερωθούν τα μέλη της ομάδας σχετικά με το βασικό νομικό πλαίσιο που ισχύει σχετικά με το ζήτημα της ισότητας των φύλων και τα δικαιώματα των γυναικών: α) σε διεθνές επίπεδο, β) σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και γ) σε εθνικό επίπεδο
- Να κατανοήσουν ότι, αν και η ισότητα των φύλων και τα δικαιώματα των γυναικών είναι νομικά κατοχυρωμένα, δεν έχουν υλοποιηθεί στην πράξη πλήρως, να προβληματιστούν και να προτείνουν λύσεις σχετικά με την ουσιαστική υλοποίησή τους.
- Να ενημερωθούν για την θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας και τις διακρίσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν σε βάρος του γυναικείου φύλου είτε πρόκειται για «άμεσες» είτε «έμμεσες», να κατανοήσουν τις αιτίες των

ανισοτήτων και να προτείνουν λύσεις για την πλήρη εξάλειψη των διακρίσεων.

- Να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν για το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών και ιδίως της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας , να κατανοήσουν ότι τα φαινόμενα αυτά συνδέονται με το ζήτημα της ισότητας των φύλων και τα στερεότυπα που συνδέονται με το φύλο και ότι η ύπαρξή τους φανερώνει ότι το ζήτημα της ισότητας των φύλων και η υλοποίηση των δικαιωμάτων των γυναικών στην καθημερινότητα θα πρέπει να εξακολουθεί να αποτελεί στόχο για κάθε κράτος δικαίου και κάθε δημοκρατικό πολίτη.
- Να μάθουν να συνεργάζονται αρμονικά μεταξύ τους κατά ομάδες , να αντλούν πληροφορίες από διάφορες πηγές αυτενεργώντας, να τις επεξεργάζονται και να τις αξιοποιούν κατάλληλα και να φέρουν σε πέρας μία εργασία, η οποία θα είναι αποτέλεσμα ομαδικής προσπάθειας

Εισαγωγή

Είναι αδιαμφισβήτητο, ότι σε κάθε σύγχρονη δημοκρατική χώρα η αρχή της ισότητας των φύλων είναι νομικά κατοχυρωμένη, εδώ και πολλές δεκαετίες.

Η ισότητα των φύλων είναι ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και βασικός στόχος κάθε σύγχρονου κράτους δικαίου. Παρά όμως την προοδευτική νομοθεσία και τη λήψη θετικών μέτρων ιδίως από τις Κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία 40 χρόνια , η πλήρης και ουσιαστική υλοποίηση της αρχής της ισότητας των φύλων παραμένει στόχος, εφόσον από τα επίσημα στοιχεία τόσο της Ε.Ε όσο και της χώρας μας, αποδεικνύεται ότι άνδρες και γυναίκες δεν απολαμβάνουν στην πράξη τα ίδια δικαιώματα.

Υπάρχουν λοιπόν διακρίσεις και ανισότητες που επιμένουν παρά τις διακηρύξεις, τη νομοθεσία , τη λήψη μέτρων υπέρ των γυναικών και τις προσπάθειες για την

καταπολέμηση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων που συνδέονται με το φύλο, που συχνά προδιαγράφουν την επιλογή επαγγέλματος, την επαγγελματική εξέλιξη και το μέλλον των γυναικών. Υπάρχουν πολλαπλές διακρίσεις με βάση το φύλο στην οικογένεια, στην εκπαίδευση, στην εργασία, στην κοινωνία.

Με αυτή την εργασία προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε φαινόμενα και συμπεριφορές στη σύγχρονη κοινωνία που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το φύλο και αποτελούν διακρίσεις και παραβιάσεις της διακηρυγμένης και θεσμικά κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας των φύλων και των δικαιωμάτων των γυναικών.

Ειδικότερα παρακάτω:

Παραθέτουμε το βασικό νομικό πλαίσιο της κατοχύρωσης της αρχής της ισότητας των φύλων σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Επιπλέον θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε φαινόμενα και συμπεριφορές που συνδέονται άμεσα με τις επιμένουσες, φανερές ή κρυφές διακρίσεις με βάση το φύλο όπως:

- **Η θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας: ανισότητες που επιμένουν**
- **Η βία κατά των γυναικών και ιδιαίτερα η ενδοοικογενειακή βία**
- **Η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας**

ΒΑΣΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Σε διεθνές επίπεδο:

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε).

Στα 60 και πλέον έτη της λειτουργίας του έχει επιτελέσει σημαντικό έργο στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα των γυναικών. Ειδικότερα στο

προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

της 10ης Δεκεμβρίου 1948 αναφέρεται η

φράση «...ίσα δικαιώματα των γυναικών. Το άρθρο 1 αναφέρει ότι « Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται

μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης». Το άρθρο 2 κάνει λόγο για απόλαυση των δικαιωμάτων «χωρίς διάκριση... ως προς το φύλο. Το 1967 η Επιτροπή Δικαιωμάτων

των Η.Ε υιοθέτησε τη διακήρυξη για την κατάργηση κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και το 1974 τη διακήρυξη για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε καταστάσεις ανάγκης και ενόπλων συρράξεων.

Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών του 1979, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1981 και έχει κυρωθεί από 185 κράτη μέλη, ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα με το **N. 1342/1983**, αποτελεί το μεγαλύτερο επίτευγμα του ΟΗΕ στο ζήτημα της κατοχύρωσης της ισότητας των φύλων.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της σύμβασης ο όρος «διάκριση σε βάρος των γυναικών» σημαίνει «κάθε διαφοροποίηση, αποκλεισμό ή απαγόρευση που γίνεται βασισμένη στη διαφορά του φύλου και έχει ως συνέπεια ή σκοπό να εξασθενήσει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση από μέρους των γυναικών των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αστικό ή άλλο τομέα».

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν την κατάλληλη νομοθεσία ενσωματώνοντας την αρχή της ισότητας των φύλων και άλλα ενδεδειγμένα μέτρα για την εξάλειψη των προκαταλήψεων και εθίμων και κάθε άλλης πρακτικής που βασίζεται στην ιδέα της κατωτερότητας ή ανωτερότητας ενός των δύο φύλων ή σε στερεότυπους ρόλους ανδρών και γυναικών. Το τελευταίο θα επιτευχθεί με την κατάλληλη εκπαίδευση στην οικογένεια, την αναγνώριση της μητρότητας ως κοινωνικού λειτουργήματος, την ανάληψη κοινής ευθύνης ανδρών και γυναικών στην ανατροφή των παιδιών με βάση το συμφέρον των τελευταίων. Επιπλέον τα κράτη-μέλη οφείλουν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφής εμπορίας των γυναικών και την έκθεσή τους στην πορνεία.

Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών του 1979 προβλέπει Επιτροπή με αρμοδιότητα να εξετάζει τις εκθέσεις που τις υποβάλλουν τα κράτη-μέλη για τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεων της σύμβασης.

2.Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Συνθήκη του Άμστερνταμ

Άρθρο 2

Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με τη δημιουργία κοινής αγοράς, οικονομικής και νομισματικής ένωσης και με την εφαρμογή των κοινών πολιτικών ή δράσεων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 3ΑΑ, να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας την

αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, **ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών**, αειφόρο, μη πληθωριστική ανάπτυξη, υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας και σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων, υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών μελών.

ΑΡΘΡΟ 3

Στο άρθρο **3** προστίθεται η ακόλουθος παράγραφος:

« Σε όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, **η Κοινότητα επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών**".

ΑΡΘΡΟ 117 Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα όπως αυτά που ορίζονται στον **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961, και στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989**, έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Άρθρο 118

1. Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους **του άρθρου 117**, η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς :

- βελτίωση, ιδιαιτέρως, του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων,
- όροι εργασίας,
- ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους,
- αφομοίωση των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας προσώπων, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 127,

- ο **ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση στην εργασία**

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης άρθρο 23 (Ισότητα γυναικών και ανδρών)

«Η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές. Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου».

Οι κυριότερες ευρωπαϊκές οδηγίες:

Οδηγία 75/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Φεβρουαρίου 1975 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών (Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 045 της 19/02/1975 σ. 0019 – 0020)

Οδηγία 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, καθώς και για την προστασία της μητρότητας

Οδηγία του Συμβουλίου της 9ης Φεβρουαρίου 1976 περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας(76/207/ΕΟΚ)(ΕΕ L 39 της 14.2.1976, σ. 40)

Οδηγία 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, καθώς και για την προστασία της μητρότητας.

Οδηγία 92/85/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων.

Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2006 για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (αναδιατύπωση)

3. Νομική Κατοχύρωση της ισότητας των φύλων στην

Ελλάδα

Σύνταγμα του 1975/1986/2001/2008

Άρθρο **4 παρ. 2** « Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Άρθρο 116 παρ.2

«Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.»

Ν. 1329/1983 (ΦΕΚ 25/Α/18-2-1983) με τον οποίο εκσυγχρονίσθηκε το **Οικογενειακό Δίκαιο** και προσαρμόσθηκε στην συνταγματική επιταγή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων.

Ειδικότερα καταργήθηκαν:

- Η έννοια της πατριαρχικής οικογένειας και αντικαταστάθηκε με την οικογένεια της ισότητας.
- Ο θεσμός της προίκας και ορίστηκε ότι και οι δύο σύζυγοι υποχρεώνονται να συμβάλλουν, ανάλογα με τις δυνάμεις τους στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας.
- Η γυναίκα διατηρεί το οικογενειακό της επώνυμο και μετά το γάμο υποχρεωτικά.
- Οι μελλοντικοί έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν πριν από το γάμο τους το επώνυμο των παιδιών τους που μπορεί να είναι είτε το επώνυμο του ενός των συζύγων είτε και των δύο.
- Το 18^ο έτος είναι ο χρόνος ενηλικίωσης των νέων και κατώτατο όριο για την τέλεση γάμου και για τα δύο φύλα.
- Η ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών πρέπει να γίνεται χωρίς διάκριση φύλου.
- Η δυνατότητα «αξίωσης συμμετοχής» του καθένα από τους συζύγους στην περιουσία που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου.

- Η επιλογή του συστήματος κοινοκτημοσύνης.
- Ο εκσυγχρονισμός των διατάξεων του διαζυγίου και η θεσμοθέτηση του συναινετικού διαζυγίου
- Η απόλυτη εξομοίωση των δικαιωμάτων των παιδιών που γεννήθηκαν «χωρίς γάμο» των γονιών τους με τα δικαιώματα των παιδιών που γεννήθηκαν «μέσα στο γάμο» και η νομική ενίσχυση της θέσης της ανύπαντρης μητέρας.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΜΕΝΟΥΝ

A) Το χάσμα στις αμοιβές των δύο φύλων

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών εργαζομένων ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας, έχει κατοχυρωθεί από την ευρωπαϊκή νομοθεσία, το ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 22 παρ.1 εδ. β «Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας»), όσο και από μια σειρά νομικών ρυθμίσεων, προσαρμοσμένων στις σχετικές οδηγίες της

Ε.Ε. Πολύ σημαντικός σταθμός προς την κατεύθυνση αυτή είναι θέσπιση του ν.

3896/2010 « Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης. – Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία

2006/54/EK του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουλίου 2006 και άλλες συναφείς διατάξεις».

Ωστόσο, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, **οι γυναίκες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση κερδίζουν κατά μέσο όρο 16,2% λιγότερο από τους άνδρες** και το χάσμα στις αμοιβές των δύο φύλων κυμαίνεται μεταξύ 4,4% και 27,6% στα κράτη-μέλη, καθώς και ότι παρά τον σημαντικό αριθμό νομοθετικών πράξεων που ισχύουν περίπου για 40 χρόνια και παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί και τα χρήματα που έχουν διατεθεί σε προσπάθειες για τη μείωση του **χάσματος στις αμοιβές των δύο φύλων**, ο ρυθμός της προόδου είναι εξαιρετικά αργός, ενώ σε ορισμένα κράτη-μέλη το χάσμα των αμοιβών έχει διευρυνθεί.

Οι αιτίες στις οποίες οφείλονται οι χρόνιες μεγάλες διαφορές στις αμοιβές των δύο φύλων είναι περίπλοκες, πολυδιάστατες και συχνά αλληλοσυνδεόμενες. Μεταξύ των αιτιών περιλαμβάνονται:

α) **άμεσες και έμμεσες διακρίσεις** με βάση το φύλο. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 της προαναφερόμενης Οδηγίας «άμεση διάκριση» υπάρχει όταν ένα πρόσωπο υφίσταται, για λόγους φύλου, μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο ένα άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση, και «έμμεση διάκριση», όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να θέσει σε μειονεκτική θέση πρόσωπα του ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου, εκτός αν αυτή η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

β) **Κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες**, όπως ο επαγγελματικός και εξαιρετικά οριζόντιος και κάθετος διαχωρισμός της αγοράς εργασίας, η υποτίμηση της εργασίας των γυναικών, η ανισότητα ως προς την εξισορρόπηση μεταξύ

επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής

γ) **Παραδόσεις και τα στερεότυπα** που υπάρχουν, μεταξύ άλλων στην επιλογή εκπαιδευτικής οδού, στο σχολικό προσανατολισμό, στην πρόσβαση σε επαγγέλματα και κατά συνέπεια στην επαγγελματική σταδιοδρομία, ιδιαίτερα για τα κορίτσια και τις γυναίκες, στοιχείο που τις οδηγεί στην επιλογή παραδοσιακών γυναικείων επαγγελμάτων με λιγότερο καλές αποδοχές.

Οι διαφορές στις αμοιβές ανδρών και γυναικών

αντανακλούν το γεγονός **ότι υπάρχει σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών στην χαμηλότερη κλίμακα αμοιβών σχετικά με το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στις ανώτερες μισθολογικές κλίμακες, επομένως ο μέσος μισθός διαμορφώνεται με μεγαλύτερη συμμετοχή μικρών μισθών.**

Πολύ συχνά οι γυναίκες στην αγορά εργασίας αντιμετωπίζονται από τους προϊσταμένους τους, αλλά και από τους συναδέλφους τους, με προκατάληψη και δυσπιστία ως προς τις εργασιακές τους δεξιότητες. **Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που συνδέονται με το φύλο οδήγησαν στον αυθαίρετο διαχωρισμό των επαγγελμάτων σε «ανδρικά» και «γυναικεία».** Έτσι συγκεκριμένοι τομείς της

απασχόλησης γυναικοκρατούνται , όπως είναι τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Γενικότερα η γυναίκα, λόγω των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων έχει πολύ χαμηλή εκπροσώπηση στα ανώτερα επαγγέλματα και ασκεί σχεδόν κατά αποκλειστικότητα κάποια επαγγέλματα κακοπληρωμένα και δύσκολα, όπως αυτό της καθαρίστριας. Επιπρόσθετα κάποια άλλα επαγγέλματα, τα οποία ασκούνται κατά κύριο λόγο από γυναίκες, όπως της πωλήτριας και της γραμματέως , της τηλεφωνήτριας κ.ά υποβαθμίζονται με την κατάταξή τους σε χαμηλές κλίμακες μισθών. Αξίζει να τονιστεί ότι **οι εργοδότες σε γυναικοκρατούμενους κλάδους και επαγγέλματα προσφέρουν χαμηλότερες αμοιβές κατά μέσο όρο και ότι οι εν λόγω κλάδοι και τα εν λόγω επαγγέλματα έχουν συνήθως μικρότερη συλλογική εκπροσώπηση και διαπραγματευτική ισχύ. Το φαινόμενο του χάσματος των αμοιβών είναι ακόμη εντονότερο στις γυναίκες που μειονεκτούν από πολλές απόψεις, όπως οι γυναίκες με αναπηρίες, οι γυναίκες που ανήκουν σε μειονότητες και στις ανειδίκευτες. Οι μισθολογικές ανισότητες είναι δυο φορές εντονότερες σε θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, από εκείνες σε θέσεις πλήρους απασχόλησης, που καταλαμβάνουν κυρίως γυναίκες**

Πολύ συχνά οι διαφορές στις αμοιβές σχετίζονται με **πολιτιστικά κατάλοιπα** και με νομικούς και οικονομικούς παράγοντες της σύγχρονης κοινωνίας.

Όπως αποδείχτηκε από στοιχεία της Ε.Ε, κατά μέσο όρο η γυναίκα εργαζόμενη εργάστηκε μέχρι τις 2 Μαρτίου 2012 για να κερδίσει τα ίδια που κέρδισε κατά μέσο όρο ένας άνδρας μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2011. Η οδηγία 2006/94/ΕΚ συμβάλλει στην βελτίωση της κατάστασης στην αγορά εργασίας, αλλά δεν έχει αλλάξει ριζικά την νομοθεσία για την εξάλειψη των διαφορών στις αμοιβές μεταξύ των δύο φύλων και σύμφωνα με πρόσφατη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι άμεση ανάγκη να αναθεωρηθεί.

Στην Ευρώπη της οικονομικής κρίσης οι τάσεις δείχνουν ότι οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται ως επί το πλείστον σε ατομικό επίπεδο με αποτέλεσμα την έλλειψη ενημέρωσης και διαφάνειας στο εξατομικευμένο σύστημα αμοιβών και συνακόλουθα τις αυξημένες μισθολογικές ανισότητες μεταξύ εργαζομένων που κατατάσσονται σε παρόμοιο μισθολογικό κλιμάκιο. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει σε διεύρυνση του χάσματος στις αμοιβές των δύο φύλων.

Οι διαφορές στις αμοιβές ανδρών και γυναικών είναι εντονότερες στο ιδιωτικό τομέα. Σύμφωνα με στοιχεία του Ο.Η.Ε., ενώ οι γυναίκες εκτελούν το 66% της συνολικής εργασίας παγκοσμίως, κατέχουν μόνο το 10% του

παγκόσμιου συνολικού εισοδήματος και είναι ιδιοκτήτες του 1% των περιουσιών σε ολόκληρο τον κόσμο. Που σημαίνει ότι οι άνδρες εκτελούν το 34% της εργασίας, ενώ τους χορηγείται το 90% των εισοδημάτων και είναι ιδιοκτήτες του 99% των περιουσιών.

B) Απασχόληση και ανεργία των γυναικών στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ελλάδα η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες και τους νέους. Στο 27,9% του ενεργού πληθυσμού και σε απόλυτους αριθμούς τα 1,4 εκατ. άτομα, ανήλθε η ανεργία στην Ελλάδα τον Ιούνιο, έναντι 27,6% που ήταν τον Μάιο, σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Eurostat τον Οκτώβριο του 2013. Η Ελλάδα εμφανίζει τη χειρότερη επίδοση στην ΕΕ, ενώ ακολουθεί η Ισπανία (26,2%). Όπως προκύπτει από τα εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία της Eurostat, η μέση ανεργία στην ευρωζώνη κυμάνθηκε τον Αύγουστο στο 12,0% του ενεργού πληθυσμού και στο σύνολο της ΕΕ στο 10,9%, ενώ παρέμεινε αμετάβλητη και στις δύο περιπτώσεις σε σχέση με την Ιούλιο. Αναφορικά με τις επιμέρους επιδόσεις της Ελλάδας, το ποσοστό ανεργίας στους άνδρες ήταν 24,9%, **στις γυναίκες 31,9%** και **στους νέους κάτω των 25 ετών 61,5%**. Ο μέσος όρος ανεργίας στην Ευρωζώνη στους άνδρες ήταν 11,9%, στις γυναίκες 12,3% και στους νέους κάτω των 25 ετών στο 23,7%. **Στις γυναίκες και τους νέους η Ελλάδα εμφανίζει την ψηλότερη ανεργία στην ΕΕ.** Τον Αύγουστο η ΕΕ είχε 26,595 εκατ. άνεργους, εκ των οποίων 19,178 εκατ. αφορούσαν την Ευρωζώνη. Σε ένα έτος η ανεργία αυξήθηκε κατά 895.000 άτομα στην Ευρωζώνη.

Γ) Γυναίκα και εκπαίδευση

Στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει σημαντική πρόοδος σχετικά με την ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση, η οποία είναι παρόλα αυτά ποσοτική, με την έννοια ότι αυξάνεται το ποσοστό πρόσβασης των νέων κοριτσιών και γυναικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, χωρίς όμως να υπάρχει αντίστοιχη ποιοτική εξέλιξη ως προς την επιλογή κατευθύνσεων και ειδικοτήτων, κυρίως λόγω των αντιλήψεων και των παραδοσιακών ρόλων των φύλων.

Παρά το γεγονός ότι στο σχολείο οι γυναίκες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας από τους άνδρες σε όλα τα κράτη-μέλη και αντιπροσωπεύουν το 59% του συνόλου των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εν τούτοις η παρουσία τους μειώνεται σταθερά όσο ανέρχονται στην επαγγελματική ιεραρχία, από ποσοστό 43% των κατόχων διδακτορικών τίτλων, σε ποσοστό μόλις 15% σε θέσεις τακτικών καθηγητών. Επίσης οι γυναίκες αποτελούν τη μειοψηφία μεταξύ των πτυχιούχων πανεπιστημίου σε τομείς όπως τα μαθηματικά και η τεχνολογία υπολογιστών. Επιπλέον σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Ε. εξακολουθεί να υφίσταται το λεγόμενο

«ψηφιακό χάσμα» των φύλων και ότι οι ανισότητες στον τομέα αυτό είναι μεγαλύτερες στις γυναίκες της υπαίθρου και στις γυναίκες ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Όσον αφορά τη σταδιοδρομία των γυναικών εξελίσσεται με πιο αργούς ρυθμούς, διαρκεί λιγότερο και διακόπτεται, εισάγοντας έτσι διακρίσεις μεταξύ των δύο φύλων και ως προς τις

εισφορές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, γεγονός που αυξάνει το κίνδυνο φτώχειας των γυναικών σε μεγάλη ηλικία. Επιπρόσθετα στοιχεία δείχνουν ότι τα προσόντα και η εμπειρία που αποκτούν οι γυναίκες ανταμείβονται οικονομικά λιγότερο σε σχέση με αυτά των ανδρών.

Δ) Γυναίκα και διευθυντικές θέσεις: Το φαινόμενο της γυάλινης οροφής

Ο όρος «**γυάλινη οροφή**» εμφανίστηκε στις ΗΠΑ στη δεκαετία του 1970 για να περιγράψει τα τεχνητά ή αόρατα εμπόδια, που επιβραδύνουν ή διακόπτουν την επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών στις ανώτερες και ανώτατες θέσεις της

οργανωσιακής ιεραρχίας. Ο αριθμός των γυναικών που τελικά ξεπερνούν αυτό το «διάφανο όριο» είναι πολύ μικρότερος αναλογικά με εκείνο των ανδρών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόλις το 12% των μελών των Δ,Σ. των εισηγμένων εταιρειών στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια είναι γυναίκες, παρόλο που αποτελούν το 59% των πτυχιούχων των πανεπιστημίων, ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο το 70% των προϊσταμένων είναι άντρες. Στην Ελλάδα το 74% των διευθυντικών θέσεων διακατέχεται από άντρες. Επιπλέον σε έρευνα που έγινε σχετικά μόνο το 22% των ερωτηθέντων θα προτιμούσε να έχει γυναίκα προϊστάμενο. Σε διδακτορική έρευνα που εκπονήθηκε από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών με θέμα « Η γυάλινη οροφή στο χώρο των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα της θεσμικής θεωρίας» που διεξήχθη σε 33 επιχειρήσεις, αναδείχτηκαν ως κυριότερα «γυναικεία» εμπόδια για την ανέλιξη των γυναικών σε ηγετικές θέσεις η μητρότητα, οι οικογενειακές υποχρεώσεις, η οργανωσιακή κουλτούρα,, αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2012 ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει νομοθετική πρωτοβουλία και λήψη μέτρων για να επιτευχθεί η ισόρροπη εκπροσώπηση των δύο φύλων στις ανώτερες θέσεις της ιεραρχίας στις επιχειρήσεις, που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο αξιών. Στόχος είναι «θρυμματιστεί» σταδιακά η «γυάλινη οροφή» που εμποδίζει τις γυναίκες με ικανότητες να καταλάβουν διευθυντικές θέσεις στις επιχειρήσεις.

Στην Ελλάδα σχετικά με την υποεκπροσώπηση των γυναικών σε θέσεις υψηλού κύρους, κλασική περίπτωση αποτελεί το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών έχουν δείξει ότι την εξαιρετικά περιορισμένη παρουσία της γυναίκας στο συγκεκριμένο επαγγελματικό πεδίο, στις υψηλές βαθμίδες του επαγγέλματος, στα συλλογικά πανεπιστημιακά όργανα, στις σχολές θετικών επιστημών και τεχνολογικής κατεύθυνσης. Υπάρχει στο σημείο αυτό μία μεγάλη αντίφαση ,αφού ως γνωστόν, η εκπαίδευση είναι ένας κλάδος που γυναικοκρατείται .

Οι αιτίες για όλα τα παραπάνω είναι γνωστές: προκαθορισμένοι ρόλοι των δύο φύλων με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα, σύγκρουση οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων, το γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία παραμένει άκρως παραδοσιακή. Το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη διατήρηση και την διαιώνιση των ανισοτήτων σε βάρος των γυναικών με την αναπαραγωγή των στερεοτύπων των ρόλων των δύο φύλων μέσα από τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα.

Επιπροσθέτως το γεγονός ότι οι γυναίκες στρέφονται σε κατευθύνσεις σπουδών που προσφέρουν χαμηλές προοπτικές για την αξιοποίηση των πτυχίων τους π.χ. σχολές θεωρητικής κατεύθυνσης , είναι ένας από τους λόγους που ευθύνονται για την παραμονή τους στα χαμηλά επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για να υλοποιηθεί στην πράξη πλήρως η αρχή της ισότητας των φύλων στους τομείς που προαναφέρθηκαν :

Είναι αναγκαίο, να καταρριφθεί η παραδοσιακή κατανομή των κοινωνικών ρόλων, οι οποίοι μέχρι σήμερα έχουν επηρεάσει σημαντικά τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές και η εκπαίδευση μπορεί και πρέπει να συμβάλλει στην εξάλειψη από την κοινωνία των στερεοτύπων που αφορούν το φύλο.

Η άδεια της μητρότητας και η γονική άδεια δεν πρέπει να οδηγούν σε διακρίσεις εις βάρος των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Η ανισότητα στις αμοιβές λόγω άλλων παραγόντων όπως η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία κ.λ.π δεν πρέπει να είναι ανεκτή.

Η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, με την εξάλειψη των διαφορών στις αμοιβές τους, θα ωφελήσει όχι μόνο τις γυναίκες, αλλά και ολόκληρη την κοινωνία και ότι η γεφύρωση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως κόστος, αλλά ως επένδυση.

Πρέπει οι εργαζόμενες να γνωρίζουν τα δικαιώματα που παρέχει η ευρωπαϊκή και συνακόλουθα η εθνική νομοθεσία και να τα διεκδικούν είτε μέσω του Συνηγόρου του Πολίτη είτε μέσω της δικαστικής οδού. Επομένως θα πρέπει να συνεχιστούν οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης στις οποίες να περιλαμβάνεται η παροχή κατάλληλης ενημέρωσης για το βάρος αποδείξεως, ότι δηλαδή ο εργοδότης πρέπει να αποδείξει ενώπιον του δικαστηρίου ότι δεν υπήρξε διάκριση με βάση το φύλο, δεδομένου ότι αυτό διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Η αύξηση της πρόσληψης γυναικών στο ανώτερο στελεχικό δυναμικό θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων.

Είναι αναγκαίο να παίξουν οι γυναίκες ενεργότερο ρόλο στη λήψη οικονομικών αποφάσεων, χρησιμοποιώντας την επιρροή τους στην επίτευξη λύσεων που περιλαμβάνουν την διάσταση της ισότητας των φύλων.

Να διευκολυνθεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων η εξισορρόπηση μεταξύ εργασίας και επαγγελματικής ζωής για τις γυναίκες και τους άνδρες.

Να βελτιωθεί η νομική προστασία της απασχόλησης των γυναικών στη διάρκεια της άδειας μητρότητας και μετά από αυτήν ώστε να διευκολυνθεί ο συνδυασμός της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής.

Δεν πρέπει η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών να υποβαθμίζεται λόγω της οικονομικής κρίσης και της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης της χώρας.

Βία κατά των γυναικών : ένα οικουμενικό φαινόμενο

Σύμφωνα με τη Δήλωση της Γ.Σ. του ΟΗΕ για της εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών της 20ης Δεκεμβρίου 1993, ως **βία κατά των γυναικών νοείται κάθε πράξη βίας που βασίζεται στο φύλο, που προκαλεί ή μπορεί να προκαλέσει στις γυναίκες σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή δοκιμασίες,**

συμπεριλαμβανομένων των σχετικών απειλών, του καταναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, ανεξαρτήτως αν αυτό συμβαίνει στην ιδιωτική ή στη δημόσια ζωή.

Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών αποτελεί μια από τις πλέον διαδεδομένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μπορεί να περιλαμβάνει σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή και οικονομική κακοποίηση. Δεν γνωρίζει όριο ηλικίας, φυλής, κουλτούρας, οικονομικής κατάστασης και γεωγραφίας. Μπορεί να λάβει χώρα στο σπίτι, στο δρόμο, το σχολείο, το χώρο εργασίας, τα χωράφια, τους προσφυγικούς καταυλισμούς, κατά τη διάρκεια συρράξεων και άλλων κρίσεων. Έχει πολλές εκφάνσεις, από τις πιο διαδεδομένες, όπως η **ενδοοικογενειακή** και η **σεξουαλική βία**, μέχρι τις πιο ακραίες πρακτικές, όπως η **κακοποίηση κατά της διάρκειας της κύησης**, τα λεγόμενα **εγκλήματα τιμής** κ.ο.κ. Ορισμένοι τύποι βίας, όπως η **εμπορία ανθρώπων** (trafficking), υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα.

Οι γυναίκες που υφίστανται βία υποφέρουν από προβλήματα υγείας και η ικανότητά τους να συμμετέχουν στο δημόσιο βίο περιορίζεται. Η βία κατά των γυναικών βλάπτει τις οικογένειες και τις κοινότητες για πολλές γενιές, και ενισχύει άλλες μορφές βίας στην κοινωνία. Η βία κατά των γυναικών επίσης καθιστά φτωχότερες τις γυναίκες και τις οικογένειές τους, τις κοινότητες και τα κράτη.

Οι ρίζες της βίας κατά των γυναικών βρίσκονται στη διατήρηση των διακρίσεων εις βάρος τους. Το ποσοστό των γυναικών που έχουν υποστεί σωματική βία τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους ποικίλλει, υπερβαίνοντας σε κάποιες περιπτώσεις το 59%, ανάλογα με την περιοχή όπου ζουν. Παγκοσμίως, μέχρι και 7 στις 10 γυναίκες έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία κάποια στιγμή στη ζωή τους. Στην Ευρώπη, το 20-25% των γυναικών έχουν υποστεί σωματική βία τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους και πάνω από το 1/10 έχει υποστεί σεξουαλική βία.

Τα τελευταία χρόνια, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Σύμφωνα με σχετική έκθεση της Γενικής Γραμματείας του ΟΗΕ του 2006, 89 χώρες είχαν κάποιου είδους νομοθεσία σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, ενώ μεγάλος αριθμός κρατών είχε θεσπίσει εθνικό πλάνο δράσης. Ο συζυγικός βιασμός είχε χαρακτηριστεί ως αδίκημα που διώκεται ποινικά σε τουλάχιστον 104 κράτη, ενώ 90 χώρες διέθεταν νομοθεσία σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση. Παρόλα αυτά, σε πολλά κράτη υπήρχαν κενά. Σε 102 χώρες δεν υπήρχαν συγκεκριμένες νομικές ρήτρες κατά της ενδοοικογενειακής βίας και ο συζυγικός βιασμός δεν διωκόταν ποινικά σε τουλάχιστο 53. Στις μέρες μας, τουλάχιστον 603 εκατομμύρια γυναίκες ζουν σε χώρες όπου η ενδοοικογενειακή βία δεν θεωρείται έγκλημα.

Οι γυναίκες ηλικίας 15-44 ετών διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από το βιασμό και την ενδοοικογενειακή βία παρά από τον καρκίνο, τα τροχαία ατυχήματα, τον πόλεμο και την ελονοσία, σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Συντροφική / Συζυγική βία

Η πιο κοινή μορφή βίας που βιώνουν οι γυναίκες παγκοσμίως είναι η σωματική βία από το σύντροφό τους, όταν πέφτουν θύματα ξυλοδαρμού, εξαναγκάζονται σε σεξουαλική συνενούρηση ή κακοποιούνται με άλλους τρόπους.

Μελέτες έχουν δείξει ότι το ποσοστό των γυναικών που έχει βιώσει σωματική βία από τον νυν ή τον πρώην σύντροφό τους κυμαίνεται από 6% στην Κίνα και 7% στον Καναδά σε πάνω από 48% στη Ζάμπια, την Αιθιοπία και το Περού. Πολλές παγκόσμιες έρευνες επισημαίνουν ότι το 50% των γυναικών που πεθαίνουν από ανθρωποκτονία χάνουν τη ζωή τους από νυν και πρώην συζύγους ή συντρόφους τους.

-Στην Αυστραλία, τον Καναδά και το Ισραήλ το 40-70% των δολοφονιών γυναικών έχουν διαπραχθεί από τους συντρόφους τους, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

-Στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1/3 των γυναικών που δολοφονούνται κάθε χρόνο χάνουν τη ζωή τους από τους συντρόφους τους.

-Στη Νότια Αφρική μια γυναίκα δολοφονείται κάθε έξι ώρες από το σύντροφό της.

-Στην Ινδία 22 γυναίκες έχαναν τη ζωή τους καθημερινά το 2007, σε δολοφονίες που σχετίζονταν με την προίκα τους.

-Στη Γουατεμάλα δολοφονούνται δύο γυναίκες, κατά μέσο όρο, καθημερινά

Η σεξουαλική βία

Ως σεξουαλική βία νοείται η επαφή που συνοδεύεται από κακοποίηση, ο εξαναγκασμός μιας γυναίκας να συμμετέχει σε σεξουαλική πράξη χωρίς τη συγκατάθεσή της και η απόπειρα ή η ολοκλήρωση σεξουαλικής πράξης με μια γυναίκα που είναι άρρωστη, με αναπηρία, υπό την επήρεια αλκοόλ ή άλλων ουσιών.

Τα ποσοστά σεξουαλικής βίας είναι δύσκολο να καθοριστούν, καθώς σε πολλές κοινωνίες αυτή προκαλεί βαθιά ντροπή στις γυναίκες και τις οικογένειές τους. Τα στατιστικά στοιχεία των αστυνομικών αρχών για τους βιασμούς, λόγω χάρη, θεωρούνται ευρέως αναξιόπιστα, λόγω της ελλιπούς καταγγελίας τέτοιων εγκλημάτων.

-Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ο αριθμός των γυναικών που βίωσαν σεξουαλική βία από μη συντρόφους τους μετά την ηλικία των 15 ετών κυμαίνεται, από ποσοστό μικρότερο του 1% στην Αιθιοπία και το Μπαγκλαντές σε 10-12% στο Περού, τη Σαμόα και την Τανζανία.

-Στην Ελβετία το 22,3% των γυναικών βιώνουν σεξουαλική βία από μη συντρόφους τους κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

-Σύμφωνα με διακρατική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Μάλτα, τη Λιθουανία και τη Λετονία με 1.850 κορίτσια ηλικίας 18-24 ετών, το 10-16% των συμμετεχουσών ανέφερε ότι είχαν υποστεί κάποια μορφή ανεπιθύμητης σεξουαλικής εμπειρίας, κατά τη διάρκεια ραντεβού, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού ή της απόπειρας βιασμού.

Οι καταναγκαστικοί και οι αδήλωτοι γάμοι μπορεί να καταστήσουν τις γυναίκες πιο ευάλωτες στη βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής. Οι πρόωροι γάμοι, οι οποίοι αποτελούν μια μορφή σεξουαλικής βίας, είναι συνηθισμένοι σε ολόκληρο τον κόσμο. Περισσότερα από 60 εκατομμύρια κορίτσια παγκοσμίως παντρεύονται πριν από την ηλικία των 18 ετών, κυρίως στη Νότια Ασία (31,1 εκατ.) και την υποσαχάρια Αφρική (14,1 εκατ.).

Εμπορία ανθρώπων

Παρόλο που η παγκόσμια κλίμακα του trafficking είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί, εκτιμάται ότι μέχρι και 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι πέφτουν θύματα εμπορίας κάθε χρόνο, με αποτέλεσμα την εμπλοκή τους σε καταστάσεις όπως η πορνεία, η καταναγκαστική εργασία, η δουλεία ή υποτέλεια. Οι γυναίκες και τα κορίτσια αντιπροσωπεύουν περίπου το 80% των θυμάτων που έχουν εντοπιστεί.

Η σεξουαλική βία κατά τη διάρκεια συγκρούσεων

Η σεξουαλική βία κατά τη διάρκεια συγκρούσεων αποτελεί ένα σοβαρό περιστατικό πρωτοφανούς αγριότητας των ημερών μας, το οποίο επηρεάζει εκατομμύρια ανθρώπους, κυρίως γυναίκες και κορίτσια. Συχνά, πρόκειται για συνειδητή στρατηγική που χρησιμοποιείται σε μεγάλη κλίμακα από ένοπλες ομάδες για να ταπεινώσουν τους αντιπάλους, να τρομοκρατήσουν άτομα και να καταστρέψουν κοινωνίες. Οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορεί επίσης να υποστούν σεξουαλική εκμετάλλευση από εκείνους που έχουν εντολή να τις προστατεύουν.

Γυναίκες από τη βρεφική μέχρι την τρίτη ηλικία συχνά βιώνουν βίαιη σεξουαλική κακοποίηση στα χέρια στρατιωτικών και δυνάμεων ανταρτών. Ο βιασμός χρησιμοποιείται εδώ και πάρα πολύ καιρό ως εργαλείο πολέμου, ενώ σε κάθε εμπόλεμη ζώνη αναφέρονται περιστατικά βίας κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων ή μετά από αυτές.

-Στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό καταγγέλλονται περίπου 1.100 βιασμοί κάθε μήνα, καθώς 36 γυναίκες και κορίτσια βιάζονται, κατά μέσο όρο, καθημερινά.

-Κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας του 1994 στη Ρουάντα βιάστηκαν από 250.000 μέχρι 500.000 γυναίκες.

-Κατά τη διάρκεια της σύρραξης στη Βοσνία στις αρχές της δεκαετίας του 1990, βιάστηκαν από 20.000 έως 50.000 γυναίκες.

Η βία και το HIV/AIDS

Αρκετές μελέτες σε ολόκληρο τον κόσμο επιβεβαιώνουν τη σχέση ανάμεσα στη βία κατά των γυναικών και το HIV. Η αδυναμία των γυναικών να ζητήσουν ασφαλή σεξουαλική επαφή και να αρνηθούν τις ανεπιθύμητες επαφές συνδέεται στενά με τη διάδοση του HIV/AIDS. Η ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή συνδέεται με υψηλότερο κίνδυνο δημιουργίας αμυχών και αιμορραγίας και, κατά συνέπεια, ευκολότερης μετάδοσης του ιού.

Οι γυναίκες που πέφτουν θύματα ξυλοδαρμού από τους συντρόφους τους έχουν 48% περισσότερες πιθανότητες να μολυνθούν από HIV/AIDS.

Οι νεαρές γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε εξαναγκαστική σεξουαλική επαφή και μολύνονται όλο και περισσότερο από HIV/AIDS. Πάνω από το 50% των νέων μολύνσεων παγκοσμίως έχουν θύματα νέους ηλικίας 15-24 ετών και πάνω από το 60% των οροθετικών σε αυτή την ηλικιακή ομάδα είναι γυναίκες. Η ευπάθεια των γυναικών και των κοριτσιών παραμένει ιδιαίτερα υψηλή στην υποσαχάρια Αφρική – το 80% των γυναικών που ζουν με τον ιό HIV παγκοσμίως μένουν στην περιοχή αυτή.

Ακρωτηριασμός / Αποκοπή των γυναικείων γεννητικών οργάνων

Η εκτομή ή αποκοπή των γυναικείων γεννητικών οργάνων έχει άμεσες και μακροπρόθεσμες συνέπειες στην υγεία των γυναικών και των κοριτσιών και παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί πρόοδοι στον τομέα της μείωσης της εξάπλωσης αυτής της πρακτικής, κατά κύριο λόγο επειδή οι κοινότητες και οι οικογένειες αναλαμβάνουν δράση και απαιτούν αλλαγή.

-Μέχρι το 2010, 120 με 140 εκατομμύρια γυναίκες είχαν υποστεί τις συνέπειες της βλαβερής και επικίνδυνης αυτής πρακτικής, κυρίως στην Αφρική και σε κάποιες χώρες της Μέσης Ανατολής.

-Τρία εκατομμύρια κορίτσια θεωρείται ότι διατρέχουν τον κίνδυνο ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων τους ετησίως.

Δολοφονία λόγω μη ικανοποιητικής προίκας

Η δολοφονία λόγω μη ικανοποιητικής προίκας είναι μια βάρβαρη πρακτική, κατά την οποία η γυναίκα θανατώνεται από το σύζυγο ή τα πεθερικά της, επειδή η οικογένειά της δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις τους για προίκα. Αν και τα έθιμα σαν την προίκα είναι διαδεδομένα σε ολόκληρο τον κόσμο, οι δολοφονίες λόγω μη ικανοποιητικής προίκας εμφανίζονται κυρίως στη Νότια Ασία.

«Εγκλήματα τιμής»

Σε πολλές κοινωνίες, τα θύματα βιασμού, οι γυναίκες που θεωρείται ότι μπορεί να είχαν προγαμιαίες σχέσεις και οι γυναίκες που κατηγορούνται για μοιχεία δολοφονούνται από συγγενείς τους, γιατί η παραβίαση της αγνότητας μιας γυναίκας θεωρείται ως προσβολή της τιμής της οικογένειας.

Το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό (UNFPA) υπολογίζει ότι ο ετήσιος αριθμός θυμάτων των λεγόμενων «εγκλημάτων τιμής» διεθνώς μπορεί να ανάγεται στις 5.000 γυναίκες.

Η βία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης

Η βία πριν και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης έχει σοβαρές συνέπειες για την υγεία τόσο της μητέρας όσο και του παιδιού. Οδηγεί σε κυήσεις υψηλού κινδύνου και προβλήματα στην εγκυμοσύνη, συμπεριλαμβανομένης της αποβολής, του πρόωρου τοκετού και του χαμηλού σωματικού βάρους κατά τη γέννηση.

Η βρεφοκτονία των κοριτσιών, η προγεννητική επιλογή του φύλου και η συστηματική παραμέληση των κοριτσιών είναι διαδεδομένες στη Νότια και Ανατολική Ασία, τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή.

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ (ΣΥΖΥΓΙΚΗ ή ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΒΙΑ)

Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας:

Ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται κάθε είδους σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον πρώην ή νυν σύζυγο ή σύντροφο,

καθώς και από μέλη της οικογένειας του.

Μορφές ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών:

Η βία μέσα στην οικογένεια μπορεί να εμφανίζεται με μορφές όπως είναι η ψυχολογική βία, η οικονομική εκμετάλλευση, η σωματική και η σεξουαλική κακοποίηση. Η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει, συνήθως, πέραν της προσβολής της προσωπικότητας του θύματος, μια σειρά αδικημάτων (εξύβριση, παράνομη βία, απειλή, παράνομη κατακράτηση, σωματική βλάβη, υφαίρεση, βιασμό, αιμομιξία, σωματεμπορία, που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις του ποινικού μας δικαίου. Οι μορφές που παίρνει η βία κατά των γυναικών μέσα στο ζευγάρι είναι η σωματική βία, ο εξευτελισμός και η συνεχής υποτίμηση, η κοινωνική απομόνωση (π.χ. ο περιορισμός των επαφών με φίλους ή με την πατρική οικογένεια). Επίσης, σημαντική έκφραση της γυναικείας κακοποίησης είναι ο βιασμός μέσα στο γάμο ή τη σχέση, πράξη που συμπυκνώνει τη σωματική βία, την ηθική και ψυχική ταπείνωση και αντικειμενοποιεί τη γυναίκα στερώνοντας της το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση του κορμιού της. Η οικονομική εξάρτηση, που εκφράζεται με τον περιορισμό των εσόδων της γυναίκας διακόπτοντας, μετά από πίεση, την εργασία της ή μεταφέροντας στον σύζυγο τα περιουσιακά της στοιχεία. Σε αυτή την περίπτωση η χρηματοδότηση από τον σύζυγο γίνεται με φειδώ, έτσι ώστε η γυναίκα να μην μπορεί να καλύψει προσωπικές της ανάγκες, να μετακινηθεί, να εκπαιδευτεί .

Αίτια ενδοοικογενειακής βίας

Κοινωνικοί παράγοντες: η ανατροφή των αγοριών και των κοριτσιών, ιδιαίτερα στις παραδοσιακές κοινωνίες, δεν είναι ισότιμη και δεν δημιουργεί ισότιμους άνδρες και γυναίκες. Τα αγόρια μαθαίνουν να είναι δυναμικά,

διεκδικητικά και ίσως επιθετικά, ενώ τα κορίτσια ανατρέφονται με το πρότυπο της προσφοράς, της γλυκύτητας και της υποταγής, ακόμα κι αν αυτά τα στοιχεία δεν

είναι τόσο ξεκάθαρα, τις

τελευταίες δεκαετίες, είναι

χαρακτηριστικό ότι οι

περισσότερες γυναίκες

θεωρούν πως η διατήρηση και

η επιτυχία της οικογενειακής

ζωής είναι δική τους υπόθεση

και ότι ένα ενδεχόμενο

διαζύγιο θα αποτελεί δική τους προσωπική ήττα.

Η αύξηση της βίας μέσα σε οικογένειες οφείλεται και στην αλλαγή τρόπου ζωής και στις υπερβολικές απαιτήσεις της εποχής μας. Είναι το άγχος της καθημερινότητας, το στρες, η ακριβή ζωή και η αποξένωση από τον διπλανό του έχουν φέρει τον άνθρωπο σε απόγνωση και τον έχουν οδηγήσει στο να ξεσπά στο εσωτερικό της οικογένειας.

Η κακοποίηση δεν μπορεί να αποδοθεί στην οικονομική θέση ή στο μορφωτικό επίπεδο (με τη στενή έννοια του πτυχίου). Έχει φανεί ότι οι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους ανήκουν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Είναι όμως με υπαρκτό το ενδεχόμενο εκείνοι που ανήκουν στα ανώτερα στρώματα να έχουν τρόπο να καλύπτονται και έτσι να μην καταγγέλλονται αυτά τα περιστατικά. Εξάλλου, ο μύθος ότι η κακοποιημένη γυναίκα είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου δεν επιβεβαιώνεται.

Οι παράγοντες μπορεί να είναι και **οικονομικοί** και να αφορούν την ανεξαρτησία των μελών σε αυτό το επίπεδο (αν εργάζονται, πόσα βγάζουν, αν έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν κατά την κρίση τους τα χρήματα που είναι στα χέρια τους). Παράλληλα, μία γυναίκα μπορεί να υπάρξει θύμα κακοποίησης ανεξαρτήτως της οικονομικής της κατάστασης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την επεξεργασία, 6 στις 10 γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση και προσήλθαν στα Συμβουλευτικά

Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας ανέφεραν ότι βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.

Η κατανάλωση αλκοόλ ή παραισθησιογόνων ουσιών. Η κατανάλωση αλκοόλ ή η χρήση τοξικών ουσιών σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί την κύρια αιτία εκδήλωσης βίας. Το ποτό ή τα ναρκωτικά προσφέρουν απλώς ένα καλό άλλοθι για να απαλλαγούν οι δράστες από την ευθύνη τους. Ωστόσο μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να επιδρά έμμεσα στην εκδήλωσή της. **Σύμφωνα με ποσοτική ανάλυση στοιχείων 6 στους 10 δράστες ενδοοικογενειακής βίας δεν κάνουν χρήση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, ψυχοφάρμακα).**

Συχνά οι **ίδιοι οι δράστες υπήρξαν θύματα κακοποίησης στην παιδική τους ηλικία ή έχουν υπάρξει μάρτυρες ως παιδιά της κακοποίησης της μητέρας τους από τον πατέρα τους. Αρκετά συχνά μάλιστα αυτοί πάσχουν από διαταραχές της προσωπικότητας.**

Πόσο συχνή είναι η ενδοοικογενειακή βία;

Στην Ελλάδα:

Όπως αναφέρουν τα στατιστικά στοιχεία στην Ελλάδα, το 68% των γυναικών που υπέστησαν κακοποίηση είναι έγγαμες ωστόσο μόλις ένα 16% είναι αλλοδαπές, εκ των οποίων 4 στις 10 προέρχονται από τα Βαλκάνια. Οι 7 στις 10 γυναίκες που έχουν πέσει θύματα κακοποίησης είναι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή και ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ 6 στις 10 γυναίκες βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση. Όσο για το προφίλ των δραστών, περισσότεροι από τους μισούς δράστες είναι δευτεροβάθμιας ή ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ μόλις 1 στους 10 είναι άνεργοι. Σύμφωνα με την γενική γραμματέα Ισότητας Βάσω Κόλλια, φέτος το ποσοστό κακοποίησης των γυναικών εμφανίζεται αυξημένο κατά 47% σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Ουσιαστικά μία στις τρεις γυναίκες φαίνεται πλέον να έχει πέσει θύμα ξυλοδαρμού.

Η Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων συμπλήρωσε δύο χρόνια λειτουργίας. Στο διάστημα αυτό (11/3/2011 έως 11/3/2013) η Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900, που παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική σε γυναίκες θύματα βίας, δέχθηκε 10176 κλήσεις και 74 ηλεκτρονικά μηνύματα. Επί του συνόλου των κλήσεων, οι 8040 (79%) αφορούσαν

σε καταγγελίες περιπτώσεων **έμφυλης βίας**. Από αυτές οι 5968 κλήσεις (74%) αφορούσαν σε καταγγελίες των ίδιων των κακοποιημένων γυναικών ενώ οι 2072 κλήσεις (26 %), αφορούσαν σε καταγγελίες από τρίτα πρόσωπα (525 κλήσεις, 25 %), γονείς (368 κλήσεις, 18 %), άλλους συγγενείς (313 κλήσεις, 15 %), αδέρφια (257 κλήσεις, 12 %), γείτονες (218 κλήσεις, 11 %) και άλλα άτομα (323 κλήσεις, 16 %). Από τις 5968 κλήσεις που αφορούσαν σε καταγγελίες των ίδιων των κακοποιημένων γυναικών οι 4629 κλήσεις (78 %) αφορούσαν σε ενδοοικογενειακή βία, οι 82 κλήσεις (1 %) σε σεξουαλική παρενόχληση, οι 88 κλήσεις (1 %) σε περιπτώσεις βιασμού, οι 7 κλήσεις (0,1 %) σε πορνεία, 2 κλήσεις (0,03 %) σε trafficking, και 709 κλήσεις (12 %) αφορούσαν σε καταγγελία άλλων μορφών βίας. Τα αιτήματα των κλήσεων αυτών αφορούσαν: 2583 κλήσεις (43%) σε ψυχοκοινωνική στήριξη, 1950 κλήσεις (33%) σε νομική συμβουλευτική, 734 κλήσεις (12 %) σε νομική βοήθεια, 451 κλήσεις (8%) σε αναζήτηση φιλοξενίας και 186 κλήσεις (3%) σε αναζήτηση εργασίας. Από τις 5968 γυναίκες που κάλεσαν τη γραμμή, οι 3683 (62 %) είναι μητέρες.

Στην Ευρώπη:

Στην Βρετανία, κάθε τρεις μέρες δολοφονείται μία γυναίκα

Στη Σουηδία, κάθε δέκα μέρες κακοποιείται μέχρι θανάτου από τον σύζυγο ή σύντροφό της

Στην Ελβετία, το 20% των γυναικών έχει κακοποιηθεί σωματικά

Στην Ισπανία, μία γυναίκα δολοφονείται κάθε τέσσερις μέρες, περίπου 100 τον χρόνο

Στην Γαλλία, μία κάθε πέντε μέρες εξαιτίας της αντρικής κακοποίησης στο σπίτι.

Το 1/3 από αυτές μαχαιρώνεται, το 1/3 φονεύεται με πυροβόλο όπλο, το 20% στραγγαλίζεται και το 10% ξυλοκοπείται μέχρι θανάτου.

Για την Ελλάδα δεν έχουμε επίσημες στατιστικές για τις δολοφονίες.

Η ενδοοικογενειακή βία έχει καταστεί για τις Ευρωπαϊκές μεταξύ 15 και 44 χρόνων, η πρώτη αιτία αναπηρίας και θανάτου, αφήνοντας πίσω ακόμη και τα αυτοκινητικά δυστυχήματα ή τον καρκίνο.

Κι όμως, κάθε γυναίκα στις χώρες της Ευρώπης, θα πέσει θύμα τουλάχιστον μία φορά στη ζωή της, του «υπερπροστατευτικού συντρόφου» της. Του συζύγου που έχει χρέος να «σωφρονίσει» τη γυναίκα του, να τον υπακούει τυφλά. Του εξουσιαστή πατέρα ή κάποιου «θείου», μέλους της οικογένειας.

Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γυναικών- θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας

Χαμηλή αυτοεκτίμηση. Πιστεύουν ότι ο ρόλος τους ως σύζυγοι, νοικοκυρές και μητέρες τους δίνει αυτοαξία. Έχουν παραδοσιακές αντιλήψεις σε θέματα οικογένειας και πιστεύουν στην ενότητά της και στα στερεότυπα του γυναικείου ρόλου. Οι περισσότερες έχουν υπάρξει θύματα κακοποίησης από τους γονείς τους στην παιδική τους ηλικία.

Παθητική συμπεριφορά. Υπομένουν, ανέχονται τον εξευτελισμό και την προσβολή, δέχονται την ευθύνη για τις βίαιες πράξεις των συζύγων τους. Ενώ χαρακτηρίζονται παθητικές από τους άλλους, αντιμετωπίζουν όμως τη βία στο σπίτι με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγουν μεγαλύτερη κακοποίηση ή και δολοφονία.

Ανασφάλεια και αναξιότητα. Νιώθουν ξεκρέμαστες χωρίς την παρουσία του συζύγου, αποφεύγουν να αναλάβουν ευθύνες και πρωτοβουλίες γιατί φοβούνται ότι αν αποτύχουν θα κατακριθούν και θα κακοποιηθούν. Συχνά χρησιμοποιούν τα σεξ ως μέσο διατήρησης της σχέσης τους.

Ενοχές. Πιστεύουν ότι ευθύνονται οι ίδιες για την κακοποίησή τους και αρνούνται τον θυμό που νιώθουν από την κακοποίηση.

Ψυχοσωματικά συμπτώματα. Έχουν έντονες αντιδράσεις άγχους και ψυχοσωματικές ασθένειες.

Αίσθημα αβοηθησίας. Πιστεύουν ότι κανείς δεν μπορεί να τις βοηθήσει και να τις στηρίξει πέρα από τον ίδιο τον εαυτό τους.

Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ανδρών-θυτών

Χαμηλή αυτοεκτίμηση: Θεωρούν ότι ο αυταρχισμός και η βίαιη συμπεριφορά είναι απόδειξη ανδρισμού. Έχουν κτητική συμπεριφορά, δημιουργούν σκηνές παθολογικής ζήλειας και πολλοί από αυτούς παρουσιάζουν διπλή προσωπικότητα. Κάποιοι έχουν υπάρξει θύματα ή μάρτυρες σκηνών βίας στην παιδική τους ηλικία στο πλαίσιο της οικογένειας.

Διακατέχονται από παραδοσιακές αντιλήψεις σχετικά με το ρόλο των φύλων. Πιστεύουν στην υπεροχή των ανδρών και αντίστοιχα στην κατωτερότητα των γυναικών.

Έλλειψη αυτοελέγχου και διαχείρισης θυμού, έλλειψη κατανόησης των συνεπειών των πράξεών τους, προβολή της ευθύνης των πράξεών τους σε άλλους. Αποδίδουν τις ευθύνες για τη βίαιη συμπεριφορά τους στους άλλους όπως π.χ. στ συμπεριφορά της συζύγου τους, στα οικονομικά προβλήματα , στη χρήση αλκοόλ κλπ.

Ο κύκλος της ενδοοικογενειακής βίας

Με τον όρο «κύκλος της βίας» που διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τη Lenore Walker στη δεκαετία του 1970 , εννοούμε τις επαναλαμβανόμενες πράξεις βίας,

σε ένα κυκλικό πρότυπο , που σχετίζονται με έντονα συναισθήματα και δόγματα

τιμωρίας.

Σε πρώτη φάση έχουμε επεισόδια βίας ήπιας έντασης, το θύμα δηλαδή υφίσταται κυρίως απειλές και προσβολές, διαισθανόμενο παράλληλα ότι θα επακολουθήσει η σωματική βία και έτσι προσπαθεί να την αποφύγει συμπεριφερόμενο με συγκατάβαση.

Σε δεύτερη φάση το επεισόδιο βίας χαρακτηρίζεται από οξύτητα και αγριότητα, με ξυλοδαρμό που μπορεί να προκαλέσει σοβαρές σωματικές βλάβες και να οδηγήσει τη γυναίκα μέχρι και στο θάνατο.

Σε τελευταία φάση, ο θύτης ενεργεί απολογητικά και συμπονετικά προς το θύμα, ενώ υπόσχεται πως οι σκληρές βίας δεν θα επαναληφθούν. Το θύμα στη φάση αυτή πιστεύει ότι η σχέση τους θα βελτιωθεί, νιώθει ενοχές θεωρώντας τον εαυτό του υπεύθυνο για τη βίαιη συμπεριφορά του θύτη. Με την ολοκλήρωση της τρίτης φάσης αυτόματα ενεργοποιείται ξανά το πρώτο και έτσι διαμορφώνεται ο λεγόμενος «κύκλος της βίας».

Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας για τις γυναίκες –θύματα, τα παιδιά, την κοινωνία

α) Για τις γυναίκες –θύματα

Οι επιπτώσεις είναι ποικίλες και καταστροφικές για τις γυναίκες που υφίστανται ενδοοικογενειακή βία

Δεν είναι μόνο η σωματική κακοποίηση, οι επιπτώσεις στην υγεία τους από την επαναλαμβανόμενη άσκηση βίας, ο κίνδυνος να χάσουν την ίδια τους τη ζωή, πράγμα που συχνά συμβαίνει όπως δείχνουν τα στοιχεία.

Η βία προκαλεί στρες και άγχος, τραυματικές διαταραχές, κατάθλιψη, ημικρανίες και πολλά άλλα, ανάλογα με την ένταση της.

Οι γυναίκες που κακοποιούνται απομονώνονται από το φιλικό και κοινωνικό τους περιβάλλον γιατί συνήθως ντρέπονται για αυτό που τους συμβαίνει.

Επηρεάζεται αρνητικά η απόδοση στη δουλειά τους, πράμα που μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της θέσης εργασίας που κατέχουν και γενικότερα είναι δύσκολο λόγω της βίας που βιώνουν να παραμείνουν λειτουργικές και αποτελεσματικές στην καθημερινότητα.

Επηρεάζεται αρνητικά ο ρόλος τους ως μητέρες και αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο να ασκήσουν οι ίδιες βία στα ανήλικα παιδιά τους.

Επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά

Το να γίνεται ένα παιδί μάρτυρας βίας που δέχεται ο ένας από τους δύο γονείς του είναι ο ισχυρότερος λόγος για τη μεταβίβαση της βίαιης συμπεριφοράς από γενιά σε γενιά.

Τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες βίαιης συμπεριφοράς μέσα στην οικογένεια τους, αποκτούν πολύ μεγάλο άγχος λόγω της έκθεσής τους σε αυτήν. Υφίστανται συναισθηματικά και ψυχολογικά τραύματα όπως και το συναίσθημα της απόρριψης. Τα προβλήματα που εμφανίζονται σε βάθος χρόνου συμπεριλαμβάνουν θέματα κοινωνικής συμπεριφοράς, επιθετικότητα, ανυπακοή, φόβο, άγχος, χαμηλή αυτοεκτίμηση, φτωχή εξέλιξη κοινωνικών χαρακτηριστικών και χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο. Αυτά τα συμπτώματα πολλές φορές οδηγούν σε κατάθλιψη, αυτοκτονικές τάσεις και βίαιη συμπεριφορά που συνεχώς αυξάνεται. Τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης μεταφέρουν αυτές τις συμπεριφορές στην ενήλικη ζωή τους, η οποία επαναλαμβάνεται και έτσι συνεχίζεται με τον τρόπο αυτό αυτόν ο κύκλος της Βίας και της κακοποίησης. Σε μία οικογένεια η βία πάντα μεταφέρεται και στα παιδιά. Αν δεν κακοποιούνται σωματικά, ακόμα και η ύπαρξη βίας στην οικογένεια έχει πολλές αρνητικές συναισθηματικές και ψυχικές συνέπειες, που πολλές φορές τις κουβαλάνε μέσα τους σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Για τα παιδιά, η βία είναι μία οδυνηρή εμπειρία.

Επιπτώσεις και κόστος για την κοινωνία

Το κόστος της βίας κατά των γυναικών είναι εξαιρετικά υψηλό. Περιλαμβάνει το άμεσο κόστος της παροχής υγείας και υποστήριξης των κακοποιημένων γυναικών και των παιδιών τους, καθώς και της προσαγωγής των δραστών στη δικαιοσύνη. Το έμμεσο κόστος περιλαμβάνει τον περιορισμό του ενεργού ρόλου που μπορούν να έχουν οι γυναίκες και τα κορίτσια στην ανάπτυξη της κοινότητας τους, καθώς και το κόστος σε ανθρώπινο πόνο και δυστυχία.

-Στις Ηνωμένες Πολιτείες και μόνο, το κόστος της συντροφικής ή συζυγικής βίας αγγίζει τα 5,8 δισ. δολάρια ανά έτος: Η παροχή άμεσης ιατρικής βοήθειας και άλλων υπηρεσιών υγείας ανάγεται στα 4,1 δισ. δολάρια, ενώ η απώλεια της παραγωγικότητας ανάγεται στο 1,8 δισ. δολάρια.

-Μια μελέτη του 2004 στη Μεγάλη Βρετανία υπολόγισε ότι το συνολικό άμεσο και έμμεσο κόστος της ενδοοικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένου του κόστους σε ανθρώπινο πόνο και δυστυχία, ανέρχεται στα 23 δισ. βρετανικές λίρες το χρόνο ή 440 λίρες ανά άτομο.

-Στην Αυστραλία η βία κατά των γυναικών ανέρχεται στα 11,38 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως.

-Στον Καναδά το ετήσιο ύψος των άμεσων δαπανών που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών υπολογίζεται σε 684 εκ. δολάρια Καναδά για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, 187 εκ. για την αστυνομία και 294 εκ. για το κόστος της παροχής συμβουλών και εκπαίδευσης, υπερβαίνοντας συνολικά το 1 δις ετησίως.

-Στην Ουγκάντα, το κόστος της ενδοοικογενειακής βίας αναγόταν στα 2,5 εκ. δολάρια ΗΠΑ το 2007.

Παράλληλα η βία μέσα στην οικογένεια αποτελεί το κατάλληλο υπόστρωμα για την ανάπτυξη και άλλων μορφών βίας μέσα στην κοινωνία. Η διαδικασία παραγωγής βίας στο πλαίσιο της κοινωνίας είναι επίσης κυκλική: ξεκινά από την οικογένεια, επεκτείνεται στο κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο τα παιδιά μεγαλώνουν και στη συνέχεια είτε ενισχύεται είτε αποδυναμώνεται ξανά μέσα στην οικογένεια.

Νόμος για την ενδοοικογενειακή βία (νόμος 3500/2006):

Το 2006 το ελληνικό κοινοβούλιο ψήφισε τον πρώτο νόμο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, ο οποίος βρίσκεται ακόμα σε ισχύ. Καθώς το φαινόμενο παίρνει, μέσα στην κρίση, ακόμα πιο ανησυχητικές διαστάσεις από αυτές που είχε πριν (και που δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητες), έχει κάποια αξία να δούμε τι ορίζει το νομικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία.

Ο Ν. 3500/2006 προβλέπει την ποινική τιμωρία των δραστών ενδοοικογενειακής βίας. Για τον δράστη προβλέπεται αυτόφωρη διαδικασία εάν θύμα και θύτης δεν καταλήξουν ενώπιον του εισαγγελέα

σε ποινική διαμεσολάβηση. Σε αυτή την περίπτωση ο δράστης πρέπει να δηλώσει ανεπιφύλακτα ότι: α) δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας, β) θα παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό-θεραπευτικό πρόγραμμα σε δημόσιο φορέα και γ) θα άρει ή θα αποκαταστήσει τις συνέπειες των πράξεών του.

Εξετάζοντας τα βασικά σημεία του νόμου, και ειδικά τις διατάξεις που αφορούν την ποινική διαμεσολάβηση, γίνεται φανερό πως προτεραιότητα του νόμου του 2006 δεν ήταν η προστασία του θύματος και η τιμωρία του δράστη, αλλά η διατήρηση της ενότητας της (βίαιης) οικογένειας.

Αν και με μια πρώτη ματιά ο **νόμος 3500/2006** ήρθε να ικανοποιήσει ένα πάγιο αίτημα του φεμινιστικού κινήματος, η υποδοχή του από τις φεμινιστικές και τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπήρξε από επιφυλακτική ως ανοικτά επικριτική.

Προτάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας:

Η διατύπωση προτάσεων σχετικά με το θέμα της ενδο-οικογενειακής βίας με θύματα γυναίκες, προϋποθέτει την ύπαρξη σχεδιασμού συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, επιτάσσει την υιοθέτηση ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ κυβερνητικών και μη-κυβερνητικών οργανώσεων, με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι προτάσεις που ακολουθούν, στηρίζονται στο γεγονός ότι για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας απαιτούνται παρεμβάσεις με στόχο, αφενός την παροχή βοήθειας στα θύματα και αφετέρου την πρόληψη βίαιων συμπεριφορών και διέπονται από την παραδοχή ότι σε επίπεδο υπηρεσιών χρειάζεται:

α. ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών όχι μόνο για τα ιατρικά και νομικά θέματα που άμεσα προκύπτουν, αλλά και για την πληρέστερη κάλυψη των αναγκών των γυναικών και των παιδιών τους,

β. ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών με στόχο την παροχή κατάλληλων παροχών με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες,

γ. συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και

δ. αξιοποίηση της συμπληρωματικότητας των δομών.

Συγκεκριμένα, προτείνεται η ανάπτυξη προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού και των εμπλεκόμενων επαγγελματιών, με στόχο την αναγνώριση της ενδοοικογενειακής βίας και των μορφών της.

Στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, προτείνεται η δημιουργία φορέων στήριξης

(ξενώνων και συμβουλευτικών κέντρων) - τόσο κατά τη περίοδο της κρίσης όσο και στο στάδιο της αποκατάστασης - στην περιφέρεια, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών. Επίσης, στελέχωση των δομών με επιστήμονες κατάλληλων ειδικοτήτων και την εκτέλεση του έργου με δι-επιστημονική προσέγγιση, η οποία απαιτεί συνεχή επιστημονικό διάλογο μεταξύ των επαγγελματιών και του επιστημονικού υπευθύνου της δομής.

Αξίζει να υπογραμμιστεί η ανάγκη για μακρόχρονη συνεργασία της κακοποιημένης γυναίκας με το κέντρο παροχής υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης και νομικής συμβουλευτικής. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, τα κέντρα για τις κακοποιημένες γυναίκες θα πρέπει να μπορούν με τη βοήθεια εξειδικευμένου προσωπικού να «συνοδεύουν» τη γυναίκα στην προσπάθειά της να ξεφύγει από το φαύλο κύκλο της βίας για όσο διάστημα κρίνεται απαραίτητο και παράλληλα να συνεργάζονται με άλλους φορείς και να παραπέμπουν σε άλλες δομές, με στόχο την αξιοποίηση συγκεκριμένων υπηρεσιών (επαγγελματική κατάρτιση, συμβουλευτική για την απασχόληση κ.λπ).

Πού μπορεί να ζητήσει βοήθεια το θύμα ενδοοικογενειακής βίας;

Στις παρακάτω ειδικές τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας όπου παρέχεται δωρεάν ψυχολογική υποστήριξη και νομική συμβουλευτική:

- Γραμμή SOS του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης: 800 11 88881 (χωρίς χρέωση)
- 24ωρη γραμμή SOS της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων: 15900
- Κομοτηνή: Κοινωνική υπηρεσία του Δήμου Κομοτηνής (Δ/ση: Γ. Μαρασλή και Πύργου, 69100 Κομοτηνή, τηλέφωνα: 2531082063, 83888, Φαξ: 2531071477
- Στο αστυνομικό τμήμα ή τον εισαγγελέα της περιοχής του
- Στο δικηγόρο του
- Στον γιατρό του

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας είναι μία άλλη μορφή άσκησης **έμφυλης βίας** που συνιστά παραβίαση του δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας , της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ίσης μεταχείρισης . Εδώ

και πολλές δεκαετίες το κοινωνικό φαινόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης συνιστούσε, και εν μέρει συνιστά ακόμη και σήμερα, μία αθέατη κατάσταση, την οποία η κοινωνία φρόντιζε επιμελώς να αποκρύπτει ή να υποβαθμίζει. Το φεμινιστικό κίνημα μετά

από πολύχρονους αγώνες και άσκηση πίεσης πέτυχε να συνδέσει άμεσα το ζήτημα της σεξουαλικής παρενόχλησης με την ισότητα της μεταχείρισης στον εργασιακό χώρο και να ευαισθητοποιήσει αρχικά την κοινωνία και στη συνέχεια τα εθνικά και διεθνή νομοθετικά όργανα για την αντιμετώπισή του.

Παρόλα αυτά είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο υπαρκτό με πολύ αρνητικές επιπτώσεις για τα θύματα. Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας το 10% των γυναικών που εργάζονται έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.. Το 85% των γυναικών στον ιδιωτικό τομέα που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση, απολύονται ή παραιτούνται, ενώ στο δημόσιο τομέα απλά μετατίθενται σε άλλο τμήμα.

Ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης

Σεξουαλική παρενόχληση είναι οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα , με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελεστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος. Στο χώρο εργασίας, η σεξουαλική παρενόχληση συνδυάζεται με το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εξάρτησης και της υπεροχής, που καθιστά τον παρενοχλούμενο εκτεθειμένο σε αυτού του είδους την προσβολή.

Τα θύματα της σεξουαλικής παρενόχλησης έχει αποδειχθεί ότι είναι κυρίως γυναίκες, γεγονός που σημαίνει ότι επιβάλλονται συνθήκες διαφορετικές από εκείνες των ανδρών. Συχνότερα θύματα είναι οι νεοπροσλαμβανόμενες γυναίκες, οι πολύ

νεαρής ηλικίας και οι χαμηλόβαθμες στην ιεραρχία, οι γυναίκες με αντικανονικές ή προσωρινές συμβάσεις απασχόλησης, οι άγαμες μητέρες, οι ομοφυλόφιλες, οι διαζευγμένες, οι γυναίκες με αναπηρία και οι μετανάστριες.

Θύτες σεξουαλικής παρενόχλησης: Το 60% - 70% της σεξουαλικής παρενόχλησης, προέρχεται από τους προϊστάμενους μιας εργαζόμενης γυναίκας και το 30% από τους ίδιους τους συνάδελφους της. Τα θύματα σε ποσοστό 40% υπομένουν την παρενόχληση σιωπηλά και δεν την καταγγέλλουν επειδή φοβούνται μην χάσουν την δουλειά τους. Το 44% των υπόλοιπων εργαζόμενων – συνάδελφων - σε ένα χώρο έχει αντιληφθεί το γεγονός αλλά ποτέ δεν αντιδρούν. Και φυσικά υπάρχει και το κοινωνικό στίγμα, που θέλει τα πιο πολλά θύματα να φοβούνται να μιλήσουν στους συναδέλφους ή ακόμη και στην οικογένεια τους για να μην κατηγορηθούν ότι επιδίωκαν αυτή τη συμπεριφορά. Συχνά λοιπόν η σεξουαλική παρενόχληση δεν είναι τίποτα άλλο από μια απόπειρα επιβολής της κυριαρχίας που μερικοί άντρες αισθάνονται ότι έχουν αρχίσει να χάνουν.

Πώς εκδηλώνεται η σεξουαλική παρενόχληση;

Με πράξεις όπως περιττά αγγίγματα στο σώμα της εργαζόμενης, με σκοπό την πίεση ή τη σύναψη ερωτικών σχέσεων ή και με λέξεις, όπως π.χ. ανεπιθύμητες ερωτικές και ανήθικες προτάσεις, άσεμνες παρατηρήσεις, υπονοούμενα.

Η παρενόχληση μπορεί επίσης να εκδηλώνεται με συμπεριφορά που δυσφημεί, γελοιοποιεί ή είναι ενοχλητική για την εργαζόμενη, με ταπεινωτικές, εξευτελιστικές προσβολές ή υβριστικές πράξεις που συνδέονται με το φύλο ή και με ενοχλητικά σχόλια σχετικά με την εμφάνιση και το ντύσιμο.

Αυτό που διακρίνει τη σεξουαλική παρενόχληση από τη φιλική, ευπρόσδεκτη και αμοιβαία συμπεριφορά είναι ο ανεπιθύμητος χαρακτήρας της. Οποιαδήποτε μορφή και αν έχει, εφόσον γίνεται χωρίς τη συναίνεση του θύματος, είναι μονομερής, καταναγκαστική και συνιστά σεξουαλική παρενόχληση.

Επιπτώσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης

Για τα θύματα: Η ψυχοκοινωνική πραγματικότητα που βιώνει η εργαζόμενη που παρενοχλείται μοιάζει με εφιάλτη. Ο τρόμος που κυριαρχεί σε κάθε της κίνηση, το «γιατί», οι ψίθυροι και η καχυποψία των συναδέλφων, την απομονώνουν, την αποξενώνουν και της δημιουργούν τεράστια ψυχολογικά προβλήματα. Την στιγματίζουν δίχως να φτάνει. Το κοινωνικό στίγμα, που θέλει τα πιο πολλά θύματα να φοβούνται να μιλήσουν στους συναδέλφους ή ακόμη και στην οικογένεια τους για να μην κατηγορηθούν ότι επιδίωκαν αυτή τη συμπεριφορά. Η αγωνία και το άγχος που προκαλούνται από τη σεξουαλική παρενόχληση οδηγούν συνήθως τις γυναίκες

που την υφίστανται να ζητούν άδεια λόγω ασθενείας, να είναι λιγότερο αποτελεσματικές στην εργασία τους ή και να εγκαταλείπουν την εργασία τους, κάτι που περιορίζει τις δυνατότητες επαγγελματικής τους εξέλιξης. Τα θύματα σε ποσοστό 40% υπομένουν την παρενόχληση σιωπηλά και δεν την καταγγέλλουν επειδή φοβούνται μην χάσουν την δουλειά τους. Το 44% των υπόλοιπων εργαζόμενων – συνάδελφων - σε ένα χώρο έχει αντιληφθεί το γεγονός αλλά ποτέ δεν αντιδρούν.. Το 85% των εργαζομένων γυναικών στον ιδιωτικό τομέα, που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, απολύονται ή παραιτούνται ενώ στο δημόσιο τομέα απλά μετατίθενται σε άλλο τμήμα.

Συνέπειες για τον εργοδότη και την επιχείρηση

Η σεξουαλική παρενόχληση έχει επιπτώσεις για τον εργοδότη και την επιχείρηση γενικότερα καθώς επηρεάζει αρνητικά την αποδοτικότητα της επιχείρησης. Τέλος η σεξουαλική παρενόχληση έχει επιπτώσεις και για τους άλλους εργαζόμενους, έστω και αν δεν την υφίστανται άμεσα, καθώς «μολύνει» όλο τον εργασιακό χώρο.

Τι προβλέπει ο νόμος σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση

Οι σπουδαιότερες ευρωπαϊκές οδηγίες που έχουν ενσωματωθεί στο εσωτερικό ελληνικό Δίκαιο είναι:

- 1) Η «Οδηγία 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2002 για την τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισεως ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας»,
- 2) Η Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006
- 3) Η Οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2010, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και για την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

Η **αρχή της ίσης μεταχείρισης** ανδρών και γυναικών αποκλείει κάθε μορφή διάκρισης λόγω φύλου, είτε αυτή είναι άμεση είτε έμμεση. Πρέπει να γίνεται σεβαστή σε σχέση με τη σύσταση, τον εξοπλισμό ή την επέκταση επιχείρησης, καθώς και την έναρξη ή την επέκταση κάθε άλλης μορφής ανεξάρτητης δραστηριότητας.

Η παρενόχληση και η σεξουαλική παρενόχληση θεωρούνται διακρίσεις με βάση το φύλο.

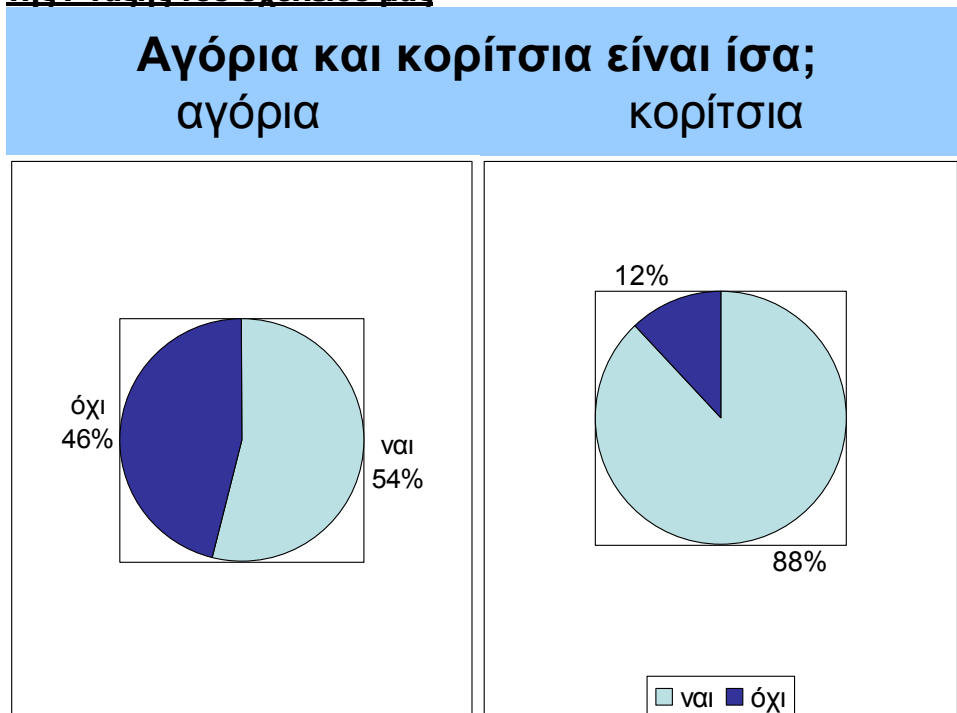
Σε εφαρμογή των Οδηγιών που εκδόθηκαν από την Ε.Ε , το Κοινοβούλιο της χώρας μας ψήφισε το **N. 3488/2006** που ποινικοποίησε το αδίκημα της σεξουαλικής παρενόχλησης και στη συνέχεια το **N. 3896/2010** για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης. Σύμφωνα με την προαναφερόμενη νομοθεσία η σεξουαλική παρενόχληση εξομοιώνεται με διάκριση του εργαζόμενου λόγω φύλου, αφορά στον ίδιο βαθμό άνδρες και γυναίκες και απαγορεύεται τόσο στον εργασιακό χώρο και κατά την αναζήτηση εργασίας, όσο και κατά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών.

Ο εργοδότης έχει ευθύνες για την παρενόχληση του προσωπικού καθώς και σε ορισμένες περιπτώσεις για την παρενόχληση που ασκούν εργαζόμενοι σε συναδέλφους τους. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Ν. 3896/2019 οφείλει να εξασφαλίσει συνθήκες τέτοιες, ώστε κανένας εργαζόμενος να μην δέχεται προσβλητική συμπεριφορά. Έχει αυξημένη ευθύνη σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης και λογίζεται ως ο πρωτίστως υπεύθυνος για την προστασία των υπαλλήλων του από ανάλογες πράξεις προϊσταμένων ή συναδέλφων τους. Έχει υποχρέωση , αμέσως μόλις ενημερωθεί για σεξουαλική παρενόχληση εργαζόμενου, να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του, ώστε να παύσει άμεσα η παρενόχληση και να αρθούν οι δυσμενείς συνέπειές της. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν αποκλείεται να θεωρηθεί εις ολόκληρον υπεύθυνος με το δράστη της παρενόχλησης. Η υποχρέωση αυτή του εργοδότη πηγάζει και από το διευθυντικό δικαίωμα και την υποχρέωση πρόνοιας για τους εργαζόμενους. Με το Ν. 3896/2010 επήλθε για πρώτη φορά η αντιστροφή του βάρους απόδειξης σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης , που σημαίνει ότι ο εργοδότης πρέπει να αποδείξει ενώπιον του δικαστηρίου ότι δεν συνέβη σεξουαλική παρενόχληση και όχι το θύμα της σεξουαλικής παρενόχλησης. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο κατά την ποινική διαδικασία κατά την οποία το βάρος της απόδειξης φέρει η μηνύτρια θύμα της σεξουαλικής παρενόχλησης και όχι ο κατηγορούμενος.

Τι μπορεί να κάνει η εργαζόμενη που υφίσταται σεξουαλική παρενόχληση;

- Αν εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα μπορεί να απευθυνθεί στην Επιθεώρηση εργασίας με γραπτή καταγγελία στην οποία θα περιγράφεται ακριβώς το γεγονός , όσο γίνεται πιο αντικειμενικά και να αποδεικνύεται η σεξουαλική παρενόχληση με τεκμήρια ή μάρτυρες. Η μαρτυρία άλλων γυναικών που υπέστησαν σεξουαλική παρενόχληση από το δράστη στο παρελθόν είναι ιδιαίτερα σημαντική.
- Αν εργάζεται στο Δημόσιο , μπορεί να κάνει αναφορά στο Συνήγορο του Πολίτη περιγράφοντας λεπτομερώς τα περιστατικά και να ζητήσει το άνοιγμα φακέλου. Απαγορεύονται ρητά τα αντίποινα από την πλευρά του παρενοχλούντος καθώς και όσων τον υποστηρίζουν (άρθρο 14 Ν.3896.2010)
- Η απόλυση ή η βλαπτική μεταβολή των συνθηκών εργασίας της καταγγέλουσας εργαζόμενης απαγορεύεται και είναι άκυρη, εκτός εάν ο εργοδότης αποδείξει ότι έγινε για λόγο άσχετο με την καταγγελία.
- Η εργαζόμενη που υπέστη τη σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να απευθυνθεί σε δικηγόρο και είτε να στείλει εξώδικο προς τον παρενοχλούντα είτε να καταθέσει αγωγή απαιτώντας την άρση της παράνομης συμπεριφοράς, τη μη επανάληψή της στο μέλλον και χρηματική ικανοποίηση για ηθική και υλική βλάβη που υπέστη εξ αιτίας της σεξουαλικής παρενόχλησης. Να μηνύσει το δράστη ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων και να ζητήσει την ποινική του τιμωρία. Σύμφωνα με το άρθρο 337 παρ. 5του Ποινικού Κώδικα προβλέπεται φυλάκιση του δράστη της σεξουαλικής παρενόχλησης, εφόσον βεβαίως αποδειχθεί η ενοχή του, από 6 μήνες έως 3 χρόνια και χρηματική ποινή τουλάχιστον 1000 ευρώ.

Αποτελέσματα ερωτηματολογίου που απαντήθηκε από τους μαθητές/τριες της Γ τάξης του σχολείου μας

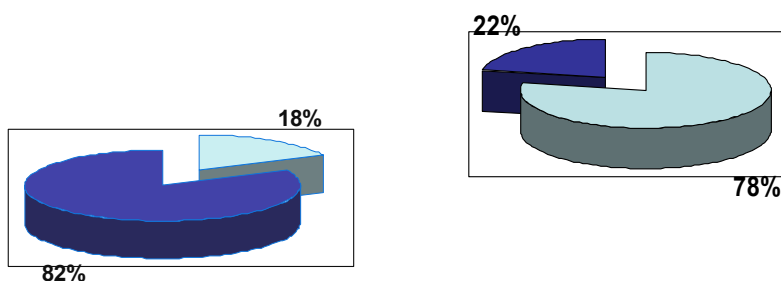
Το 54% των αγοριών θεωρεί ότι κορίτσια και αγόρια είναι ίσα, ενώ το 46% όχι.

Το 88% των κοριτσιών θεωρεί ότι αγόρια και κορίτσια είναι ίσα, ενώ το 12% όχι.

Οι σπουδές μετά το Λύκειο δεν είναι απαραίτητες για τα κορίτσια;

αγόρια

κορίτσια

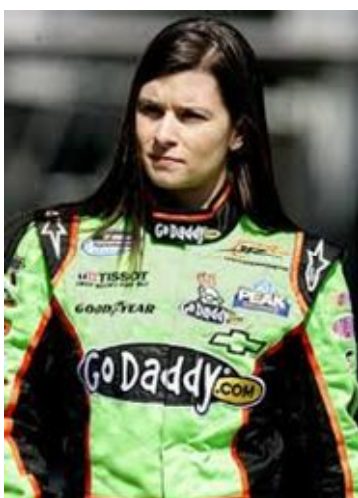

ναι | όχι

ναι | όχι

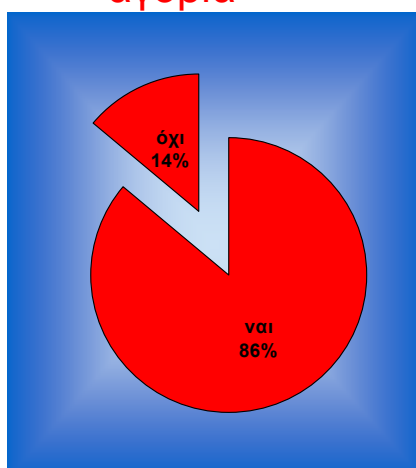
Το 82% των αγοριών θεωρεί ότι οι σπουδές για τα κορίτσια μετά το Λύκειο δεν είναι απαραίτητες, ενώ από τα κορίτσια μόνο το 22% έχει την ίδια άποψη.

Οι γυναίκες οδηγού

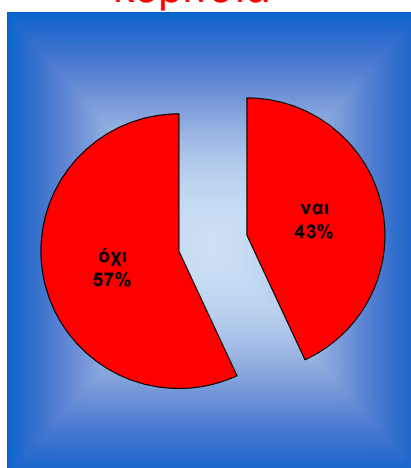

Οι άνδρες είναι καλύτεροι οδηγοί
από τις γυναίκες;

αγόρια

κορίτσια

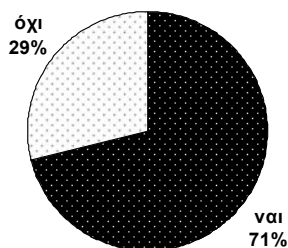
Το 86% των αγοριών και το 43% των κοριτσιών θεωρεί ότι οι άνδρες είναι καλύτεροι οδηγοί από τις γυναίκες.

Οι δουλειές του σπιτιού

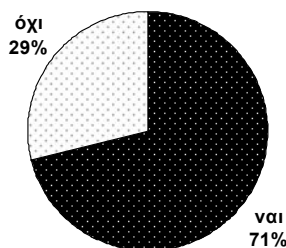

Άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο υπεύθυνοι για τις καθημερινές οικιακές εργασίες;

αγόρια

κορίτσια

Το 71% των αγοριών και το 71% των κοριτσιών θεωρούν ότι άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο υπεύθυνοι για τις οικιακές εργασίες.

Πηγές

1. Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (www.isotita.gr)
2. Κ.Ε.Θ.Ι (www.kethi.gr)
3. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13^{ης} 2012 σχετικά με την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών(2011/2244(INI))
4. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 24^{ης} Μαΐου 2012 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή για την αρχή της ίσης αμοιβής εργαζόμενων ανδρών και γυναικών για ίση εργασία ή εργασία ίσης αξίας (2011/2285(INI))
5. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις διακρίσεις σε βάρος των νέων γυναικών και των κοριτσιών στην εκπαίδευση (2006/2135(INI))
6. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας (B7-0387/2013)
7. Η θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας- Τα αίτια για την υποαντιπροσώπηση των γυναικών στα ανώτερα επίπεδα της ιεραρχίας της Ελένης Π. Μαράκη (<http://www.special-edition.gr>)
8. <http://unitedreporterw.gr/article>
9. Γυναικεία εργασία, διακρίσεις και στερεότυπα της δικηγόρου Άννας Ιωαννίδου (http://www.apostaktirio.gr/index.php?option=com_cc)
10. <http://www.unhcr.gr/1>
11. <http://www.makthes.gr> (Τα δικαιώματα των γυναικών άρθρο της Παρούλας Νάσκου- Περράκη , εφημερίδα Μακεδονία,08-03-2009
- 12.<http://www.fee.org.gr/articles-blog/204-family-violence> (Νατάσσα Καραμολέγκου, Αναπτυξιακή ψυχολόγος- ψυχοθεραπεύτρια)
13. Εφημερίδα «Τα Νέα» 1/10/2013